

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ АРХІТЕКТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ

© Зауральська А.В., 2014

Розроблено методику рейтингової оцінки архітектурних об'єктів на прикладі навчально-тренувальних баз футбольних клубів, що забезпечує об'єктивну порівняльну оцінку досліджуваних об'єктів.

Ключові слова: методику, рейтингова оцінка, навчально-тренувальна база (НТБ).

A method for rating the architectural objects as an example of study and training bases of football clubs, which provides an objective comparative evaluation of the objects.

Key words: method, rating, study and training bases (STB).

Постановка проблеми

Існуючі методики порівняння архітектурних об'єктів, як правило, ґрунтуються на об'єктивних кількісних показниках, визначених при проектуванні будівель та споруд на основі чинних нормативних документів. Тому порівняти їх, особливо під час масового будівництва, нескладно. Неважко порівняти житлові будинки чи громадські будівлі за місткістю, площею, будівельним об'ємом, площею земельної ділянки тощо. Інша справа, коли необхідно якісно порівняти об'єкти, зведені за індивідуальними проектами, кількість яких вимірюється десятками. Однакові за функціональним призначенням, вони за архітектурно-планувальними показниками, розташуванням, рівнем комфортності можуть варіювати в доволі значних межах. Існуючі методики порівняльного аналізу не дають можливості об'єктивно оцінити такі групи архітектурних об'єктів, оскільки порівнюються кількісні показники і не враховуються якісні характеристики. Розроблена методика рейтингової оцінки пропонує механізм порівняльного аналізу в межах групи об'єктів з визначенням співвідношень окремих показників між собою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Відомих досліджень щодо існування методики рейтингової оцінки з метою порівняння архітектурних об'єктів не виявлено.

Виклад основного матеріалу

Обґрунтування та застосування методики обчислення критеріїв рейтингового оцінювання архітектурних об'єктів на прикладі навчально-тренувальних баз футбольних клубів.

Проголошення незалежності України стало потужним стимулом до трансформації суспільних відносин, зміни пріоритетів сприйняття народними масами нав'язуваних їм протягом десятиліть домінант навколишнього світу, моралі, культурних смаків тощо. Люди переконалися у перевагах вільного розвитку особи; якщо віри, то в Бога, а не в якісь міфічні соціально-політичні ідеали, можливості самовираження не тільки на профспілкових зборах, а й у повсякденному житті, у творчості, способах спілкування тощо.

На жаль, незалежність принесла українцям не лише переваги, а й додаткові труднощі, які не обмежились соціально-економічними втратами, але й викликали зміну життєвих пріоритетів у значної частини суспільства. Разючі приклади розшарування загалом бідного за часів соціалізму населення на ще бідніше, з одного боку, та народження класу скоробагатків з числа партійно-

комсомольських апаратників, червоних директорів та криміналітету, з іншого, зорієнтували людей, особливо молодь, на досягнення фінансового благополуччя будь-яким шляхом, ігноруючи мораль, порядність та духовність. Із зміною пріоритетів у духовній та соціально-економічній сферах життя українців значні зміни відбулися і у вподобаннях людей щодо організації відпочинку, в якому катастрофічно впала питома вага здорового способу життя, фізичної культури та спорту.

Не робить практично нічого, щоб покращити цю ситуацію, і держава. Збудовані ще в радянські часи спортивні споруди давно застаріли, більшість з них припинили своє існування, а нових майже не будується. Перманентна фінансово-економічна криза, яка лише поглиблюється при кожному наступному уряді країни, не залишає місця надії ближчим часом досягти рівня забезпечення спортивними об'єктами у розвинених країнах, де інколи в одному університеті їх більше, ніж у нашому обласному центрі з 350-тисячним населенням. Діяльність держави поживається лише у тих випадках, коли здобуває право на проведення міжнародних змагань на кшталт Євро 2012 з футболу, чоловічого чемпіонату Європи з баскетболу (що наближається) або при міфічних планах проведення зимової Олімпіади в Карпатах – і то лише через колосальну корупційну складову. Багатомільярдне будівництво спортивних та інфраструктурних об'єктів до цих форумів практично не впливає на можливість їх використання широкими верствами населення; якість будівництва наочно демонструє стан автомобільних шляхів, поспіхом збудованих у 2012 році. Глибокий і вдумливий аналіз проектних рішень за участі провідних фахівців-науковців – архітекторів, соціологів, економістів, будівельників – міг би запобігти кризовим явищам, які спостерігаються на об'єктах, зведених до Євро-2012 у Харкові, Львові, Києві.

Створення та функціонування мережі оздоровчо-спортивних об'єктів у суворих реаліях сьогодення має, на щастя, й позитивні аспекти. Так, певну допомогу, що вимірюється десятками мільйонів євро, надають міжнародні спортивні асоціації, наприклад, в поточному році УЄФА надає кошти на будівництво дитячих майданчиків для гри у футбол у розмірі 70 млн. євро. Вагомий внесок у створення споруд спортивного призначення здійснюють власники професійних футбольних клубів України, за чії кошти вже збудовані і продовжують будуватися об'єкти спортивної інфраструктури в Києві, Дніпропетровську, Донецьку, Харкові, Одесі, Севастополі, Олександрії та інших містах України. На жаль, функціональний спектр таких об'єктів недостатньо широкий: стадіон, навчально-тренувальна база, футбольна школа, офісні приміщення, медико-відновлювальний центр. Як правило, доступ широкого загалу відвідувачів до цих принад обмежений, та все ж окремі футбольні клуби ведуть певну комерційну діяльність і дають змогу населенню за невелику плату користуватися своїми об'єктами. І нехай в Україні ще немає своїх меценатів масштабу Морозова, Терещенка чи Третьякова, але лишається надія, що вони з'являться, і можна припустити, що в умовній Полтаві буде не менше плавальних басейнів, ніж у Базелі, у Вінниці чи Бориславі виростуть тенісні корти як в Турині чи Сарагосі, а льодова ковзанка у Херсоні нічим не відрізнятиметься від такої самої в Торонто.

Особливе місце у створенні спортивно-оздоровчої інфраструктури займає наукова складова. Соціальні, методичні розробки, рекомендації теоретиків спорту є базисом для творчості науковців-архітекторів, які створюють підвалини для практичних розробок, що втілюються у життя проектувальниками та будівельниками. На жаль, сьогодні в Україні відсутня фахова школа, яка б надавала наукові рекомендації у галузі архітектури спортивних об'єктів. Деколи з'являються лише окремі наукові дослідження, які безпосередньо чи опосередковано торкаються теми архітектури спортивних комплексів та споруд, проте архітектори-практики керуються здебільшого застарілими нормами, що мають в основі стандарти радянських часів. Здебільшого ці дослідження не мають продовження в практичній площині, бо наукові рекомендації із зміни чинних чи запровадження нових нормативів мають пройти тривалий і непростий формальний шлях до практичного застосування. Найкоротшим шляхом до запровадження наукових розробок у життя є безпосередній контакт із структурами, зацікавленими у науковому підході до свого розвитку для досягнення максимальної ефективності. У виробництві такі підходи характерні для ринкової економіки, проте можливі вони й в організаційно-управлінській діяльності.

У процесі роботи над дисертацією на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – архітектура будівель та споруд на тему “Принципи архітектурно-планувальної організації навчально-тренувальних баз футбольних клубів” за сприяння Федерації Футболу України було проведено обстеження навчально-тренувальних баз футбольних клубів української футбольної прем’єр-ліги з метою визначення закономірностей формування архітектурно-планувальної організації навчально-тренувальних баз. Перелік обстежених клубів прем’єр-ліги визначено згідно із складом учасників ХІХ чемпіонату України з футболу сезону 2009–2010 рр. Дослідження проводилось методом натурного обстеження та шляхом опитування футбольних клубів методом анкетування. Для оцінювання кількісно-якісних показників окремих архітектурних об’єктів на прикладі навчально-тренувальних баз розроблено методику рейтингового оцінювання. Ця методика є універсальною і може застосовуватися для порівняння однакових за призначенням архітектурних об’єктів або до їх комплексів. Проведену роботу схвалив Центр ліцензування футбольних клубів ФФУ і рекомендував до використання у подальшій діяльності Федерації, зокрема для розрахунків індивідуальних інтегральних рейтингів близько 30 футбольних клубів ПФЛ (професійної футбольної ліги). Отримані ФФУ результати використано в процесі ліцензування футбольних клубів першої та другої ліг як об’єктивна характеристика у визначенні рівня інфраструктури клубів.

Методика рейтингового оцінювання архітектурних об’єктів передбачає виконання таких технологічних процесів у такій послідовності:

1. Визначення структури дослідження та переліку необхідних показників (рейтингових індикаторів). Досліджували навчально-тренувальні бази за такою структурою: **загальні відомості** (місцезнаходження навчально-тренувальної бази, форма власності, рік введення в експлуатацію, місткість бази, команди, на які розрахована база, штат працівників, площа земельної ділянки, площа проїздів, тротуарів, площа озеленення, площа рекреаційної зони, наявність стоянок, гаражів, контрольно-пропускного пункту); **спортивно-тренувальна група** (площа земельної ділянки, площа спортивної зони, коефіцієнт відношення площі спортивної зони до загальної площі земельної ділянки навчально-тренувальної бази, футбольні поля – загальна кількість та їх характеристики, спортивні майданчики, площа під футбольними полями та іншими майданчиками, площа спортивних споруд); **житлова група** (тип готель, котеджі, гуртожиток), загальна площа, житлова площа, коефіцієнт відношення житлової площі до загальної площі житлової зони, кількість місць проживання, загальна площа на 1 місце, житлова площа на 1 місце, кількість номерів (одномісних, двомісних, тримісних та більше) та їх місткість, коефіцієнт комфортності номерів); **адміністративна група** (офісні приміщення, наукова група, кімната для переговорів, загальна площа адміністративної групи); **презентативна зона** (прес-центр, конференц-зал, музей, інтернет-кафе, VIP-зона, загальна площа зони); **рекреаційна зона** (більярдна, кінозал, кімната психологічного розвантаження, кімната для настільних ігор, зимовий сад, атріум, кімната відпочинку, загальна площа зони); **харчоблок** (ідальня, кафе, ресторан, бар чи буфет), кількість посадкових місць, зала, кухня, складські приміщення, загальна площа харчоблоку); **інженерно-технічна зона** (теплопостачання, водопостачання, каналізація, трансформаторна підстанція, телефонізація); **медико-відновлювальна група** (кабінет фізіотерапії, лабораторії, маніпуляційна, кабінети лікаря, загальна площа групи); **SPA-зона або лазневий комплекс** (масажна, приміщення термічних процедур, басейн, роздягальні, інші приміщення).

2. Формування та збирання первинної інформаційної бази на основі попередньо визначеної структури. Стосовно навчально-тренувальних баз футбольних клубів первинну інформацію збирали шляхом натурного обстеження та опитування футбольних клубів за допомогою анкет, що формувалися відповідно до обраної структури дослідження.

3. Обробка інформаційної бази. Матеріали, отримані з анкет, зведено до таблиць, на основі яких побудовано графіки рейтингу навчально-тренувальних баз футбольних клубів української прем’єр-ліги за відповідними показниками. Графоаналітичний метод дає змогу отримати попередні результати та співвідношення окремих показників.

4. Побудова інтегрального графіка рейтингу. В основу побудови інтегрального графіка рейтингу навчально-тренувальних баз покладено 30 порівняльних показників відповідно до прийнятої структури, рівномірно до зазначених груп і зон. Сумарний (інтегральний) показник рейтингу навчально-тренувальних баз визначений за формулою:

$$R = \sum_{i=1}^6 R_i, \quad (2.1)$$

де R – інтегральний рейтинг навчально-тренувальних баз; R_i – рейтинг бази за сумою індивідуальних співвідношень показників за характеристиками.

Рейтинг бази R_i визначається як сума індивідуальних співвідношень окремих показників за порівняльними характеристиками. R_i визначається за формулою:

$$R_i = \sum_{j=1}^5 \frac{A_j}{A_j^{\max}} \times 100\%, \quad (2.2)$$

де A_j – індивідуальний показник бази за характеристиками; A_j^{\max} – кращий показник серед навчально-тренувальних баз за цією характеристикою.

Показники визначаються шляхом розрахунку у відсотках до кращого із показників окремо за кожною характеристикою. В процесі дослідження окремих складових структури навчально-тренувальних баз футбольних клубів виявлено певні закономірності, що визначено графоаналітичним методом як співвідношення показників окремих характеристик розглянутих баз. Сума таких співвідношень визначає індивідуальний рейтинг кожного розглянутого об'єкта за напрямками: R_1 – загальні дані (місткість, площа та штати бази, озеленення, рекреація); R_2 – спортивно-тренувальна група; R_3 – футбольні тренувальні поля; R_4 – житлова група приміщень; R_5 – харчоблок; R_6 – допоміжні групи та зони (адміністративна група, презентативна, рекреаційна зона, медико-відновлювальна група, лазневий комплекс). Інтегральний графік рейтингу навчально-тренувальних баз футбольних клубів (формула 1) складено шляхом підсумування індивідуальних рейтингів кожної з баз. Інтегральний графік не є вираженням абсолютних показників характеристик, але він дає змогу встановити їх об'єктивне співвідношення.

Проведене дослідження дало змогу зробити висновки про наявність трьох груп навчально-тренувальних баз футбольних клубів української футбольної прем'єр-ліги (А, В, С) за інтегрованим рівнем створених умов для забезпечення навчально-тренувального процесу, проживання, харчування, відпочинку, медичної допомоги та відновлення організму спортсменів, презентативності футбольних клубів; визначено необхідність виділення окремих типів існуючих навчально-тренувальних баз. Перша група футбольних клубів, до якої віднесені навчально-тренувальні бази з рейтингом більше, ніж $R=1250$ – “Шахтар” Донецьк, “Динамо” Київ, “Металург” Донецьк, “Дніпро” Дніпропетровськ, “Металіст” Харків. Друга група футбольних клубів з інтегральним рейтингом баз в межах $R=1250-750$ – “Кривбас” Кривий Ріг, “Металург” Запоріжжя, “Ворскла” Полтава, “Чорноморець” Одеса (навчально-тренувальна база “Люстдорф”), “Таврія” Сімферополь. Третя група клубів з інтегральним рейтингом менше, ніж $R=750$ – “Арсенал” Київ, “Чорноморець” Одеса (навчально-тренувальна база “Архітекторська”), “Зоря” Луганськ, “Карпати” Львів, “Оболонь” Київ.

Першу групу (А) футбольних клубів умовно поділено на дві підгрупи (АІ та АІІ). Бази футбольних клубів підгрупи АІ “Шахтар” Донецьк та “Динамо” Київ повністю відповідають вимогам УЄФА та знаходяться в числі кращих навчально-тренувальних баз професійних футбольних клубів Європи та світу за всіма розглянутими характеристиками.

До другої підгрупи АІІ віднесено навчально-тренувальні бази футбольних клубів “Металург” Донецьк, “Дніпро” Дніпропетровськ та “Металіст” Харків, які поступаються клубам підгрупи АІ за одним суттєвим показником – відсутністю критого тренувального павільйону, як це вимагають норми УЄФА. Друга група (В) досліджених навчально-тренувальних баз має середній рівень комфортності, проте існують прийнятні умови для тренувань та проживання спортсменів. Найгірші такі умови на навчально-тренувальних базах футбольних клубів третьої групи (С), де взагалі відсутні окремі структурні елементи.

Висновки

Запропонована методика рейтингової оцінки архітектурних об'єктів є універсальною при застосуванні до окремих їх типів. Універсальність методики полягає також у можливості її використання як в архітектурі, так і в інших галузях науки (соціології, медицині, освіті тощо). Запропоновано та використано рейтингову оцінку співвідношення рівня баз з подальшим поділом їх за трьома групами. В основу побудови інтегрального графіка рейтингу баз покладено 30 порівняльних показників відповідно до прийнятої структури дослідження, однак, при застосуванні даної методики до інших типів об'єктів залежно від специфіки їх кількість може бути іншою. Достовірність та точність визначення рейтингів архітектурних об'єктів зростає із збільшенням кількості обраних показників у структурі дослідження.

Соломатіна А.В.. Принципи архітектурно-планувальної організації навчально-тренувальних баз футбольних клубів: дис. ...канд.арх.: 18.00.02 / А.В. Соломатіна. – Л., 2011. – 300 с.

УДК 711

Луціан Камьонка

Свентокшиський політехнічний університет у Кельцах,
кафедра архітектури та містобудування

ЗБАЛАНСОВАНА АРХІТЕКТУРА – НЕОБХІДНИЙ КРОК У МАЙБУТНЄ

© Камьонка Луціан, 2014

Сталий (збалансований) розвиток є необхідним. Сьогодні щоразу більше інвесторів та дизайнерів потрапляє під вплив технологій під час проектування та будівництва об'єктів з урахуванням стандартів, яким повинен відповідати будинок для отримання сертифікату. Дотримання стандартів, які жодним чином не обмежують архітектурних форм та ідей архітектора, значною мірою впливає на якість середовища існування людини та можливість використання енергоефективних рішень. Збалансована архітектура – це крок у майбутнє.

Ключові слова: збалансований (сталий) розвиток, збалансована архітектура, архітектурні форми та технології .

Sustainable (balanced) development is necessary. Today, more and more investors and designers fall under the influence of technology in the design and construction of objects of the standards to be met to obtain a house certificate. Compliance with the standards in any way impair the architectural forms and ideas of the architect, greatly affects the quality of the human habitat and the use of energy efficient solutions. A balanced architecture - a step forward.

Key words: balanced (sustainable) development, balanced architecture, architectural forms and technologies.

Постановка проблеми

У 1987 році у доповіді “Наше спільне майбутнє” (Our Common Future), яку підготувала Міжнародна комісія ООН з питань навколишнього середовища та розвитку (The World Commission on Environment and Development) і яка є більш відомою як доповідь Брундтланд, зустрічається поняття збалансованого (сталого) розвитку. Доповідь містить перелік проблем, які загрожують майбутньому розвитку людства. Основними складовими доповіді є поняття збалансованого